

Leibn. marg.

O, 1

Randnoten von Leibniz

km.

DE ORDINE

EQVESTRI LIBE-

RO, IMPERIOQVE IM-
MEDIATE SUBJECTO,

Discursus;

A u c t.

CHRISTOPHORO

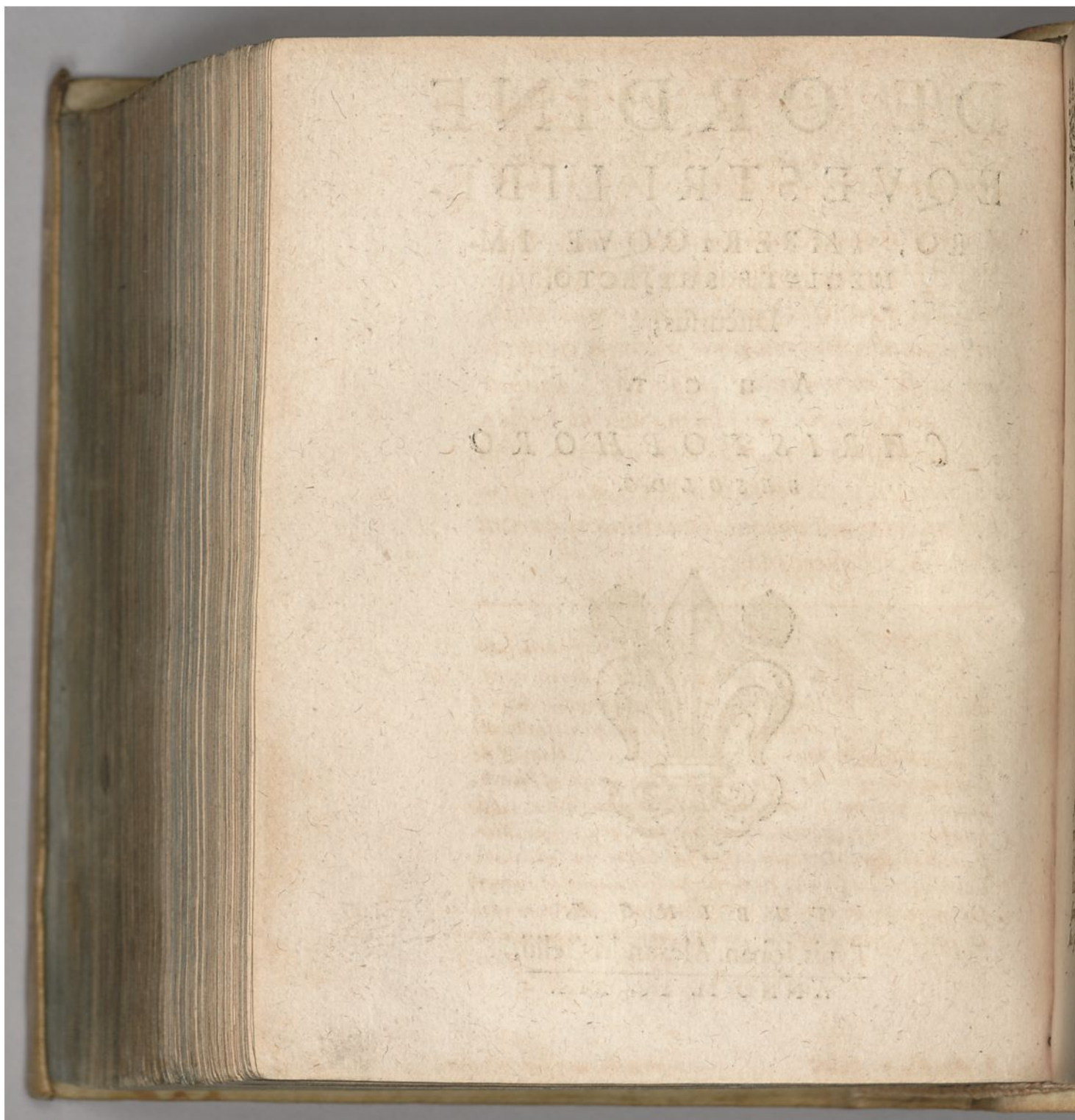
BESOLDO.

T U B I N G Æ,

Typis Iohan. Alexandri Cellii,

ANNO M. DC. XIX.

De jure Nobilium Liberorum, (Bon-
der freyen Adeltichen Reichs Ritter-
schafft/ut vulgò loqui solemus) disse-
rere nonnulla, in eorumque originem cūmpri-
mis atque immunitates inquirere, animus
fert. Sed veniam, à te humanissime Lector,
exposco; si in re ambigua, maxumèque obscu-
rà, vel à sensu aliorum aliena, vel etiam attu-
lero incerta: aut quoque si quæ meum superant
captum, reliquero indecisa.

Nobilitas, originem quam ha-
beat in Germaniâ nostrâ (nec enim gen-
tium aliarum instituta nunc indagare
lubet) vix sine cognitione prisca Gallicani
moris, cognosci posse puto. (Nam & de
Gallis ac Germanis Strabo lib. 4. prodit: Nature & Vitæ in-
stitutis, gentes has invicem similes esse, atque cognatas; consue-
tudinem habitantes regionem, Rheni divisam, ac pleraque inter-
se similia habere.) De Gallis autem Jul. Caesar, de Bello Gal-
lico libr. 6. ita scribit: Homines eos qui aliquo in numero
sunt atque honore, in duo genera diviserunt. Plebs apud il-
los penè servorum habetur loco, & nulli consilio adhibetur.

„ Plerique cum aut ere alieno, aut magnitudine tributorum,
 „ aut injuriâ potentiorum premuntur, sese in servitutem Nobi-
 „ libus dicant; in hos eadem omnia sunt jura que Dominis in
 „ servos. Sed de his duobus generibus, alterum est Druidum
 „ (indè Trohtin vel Truthin, priscis Francis idem quod Do-
 „ minus fuit) alterum Equitum. Illi rebus Divinis intersunt,
 „ Sacrificia publica ac privata procurant, Religionesque inter-
 „ pretantur. Alterum genus Equitum est: ii cum exigit usus,
 „ atque aliquod bellum incidit, omnes in eo versantur; atque
 „ illorum, ut quisq. est genere, copiis amplissimus, ita plurimos
 „ circum se Ambactos, clientesque habet; hanc unam gratiam,
 „ potentiamque noverunt. Sanè adhuc in priscis Francicis li-
 „ bris: Ambachtman, pro ministro seu servo mercenario usur-
 „ patur: Lindenbrogii Glossar. verb. Ambascia. Johan.
 „ Martin. Lydius, in Glossis Latino-Barbar. Nic. de Cle-
 „ mang. operib. adjectis, verb. Ambachtus. & hinc est
 „ Ambascia opera, & Belgis etiam nunc **Ampacht**: quod Ita-
 „ li & Franco-Galli, L' ambassade, ambasciata, strictè pro
 „ officio Legati sumunt; ut innui, Polit. libr. 2. cap. 8. n. 2.)
 „ Sed verò idem Cæsar, lib. 3. Bell. Gallici, Devotorum men-
 „ tionem facit, eosque Soldurios adpellari scribit (haut dubiè
 „ vom Sold/quasi Söldner; ex quo & hodiè stipendiarii mi-
 „ lites, à Franco-Gallis Souldarts indigitantur. adde Ly-
 „ dii Gloss. in verb. Solidatus) Eorumque hanc esse condi-
 „ tionem dicit, ut omnibus in vitâ commodis, unâ cum his fru-
 „ antur, quorum se amicitia dediderunt. Hi que iidem esse vi-
 „ dentur, quos Tacitus, in lib. de Germaniâ Comites vocat,
 „ Principibusque adjungit: & ex quibus perperam forsan non-
 „ nulli, Comitum seu Graphionum nostratum originem emen-
 „ dicant; ut probare conatus sum, in dissert. de Comitib.
 „ Imperii Germanico-Romani. Apud eosdem porro Gallos,
 „ non ex plebe, nec ex ingenuis quidem; sed ex primâ Nobilitate
 „ fuisse eos, qui ad arcana sapientia, futuraque Sacerdotia ad-
 mitte-

mittebantur; ostendit quoque Pompon. Mela, libr. 3. cap. 11. Docent multa, inquit, nobilissimos gentis, clàm, & diù, vicenis annis, &c. vid. Cluver. Germ. antiq. lib. 1. cap. 24. fol. 204. " Utriusque huius moris, vestigia apud nostrates sat conspicua, remansisse puto. Ac pariter ut in Galliis olim Equites soli, ita & ante aliquot secula, in Germaniâ nemo ferè nisi Nobiles, eorumque ministri militabant: omnis exercitus Equitatu solo constabat; indeque Nobilium ordo, ferè non aliter adhuc, als die Xinterschafft/ indigitatur. Itidem, quemadmodum sacris ordinibus addicti, apud Gallos quondam tantummodò Nobiles erant: sic & Episcopatus propè omnes, ac monasteria complura, non nisi Nobilibus & generosis destinata inveniuntur.

2. Sed ad ipsam Germaniam nostram, propiùs accedamus. Inibi quid suo tempore fuerit in usu, quàm distinctissimè Tacitus tradit, cum ait: Liberti non multum supra servos sunt; raro aliquod momentum in domo, nunquam in civitate: exceptis duntaxat iis gentibus, quæ regnantur; ibi enim & super praingenuos, & super nobiles adscendunt. Tacito consentiens ferè est, inferioris quamvis ævi scriptor, Adamus Bremensis, de Saxonibus ita dicens: Quatuor differentiis gens illa consistit; Nobilium scilicet, & Liberorum, & Libertorum, atque Servorum. At verò, id non modò de unâ Saxonum natione est intelligendum; sed de universâ Germanorum gente: cuncta etenim, quæ Tacitus universis tribuit Germanis; Adamus, & iisdem penè verbis, unis Saxonibus adscribit. Sed parilia ferè de Saxonibus, & Huchaldus Abbas Elnonensis tradit, in vitâ B. Lebvinii: Erat gens Saxonum, ait, sicut nunc usque consistit, ordine tripartito divisa; sunt enim ibi, qui illorum linguâ Edlingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lassi vocantur. Quod Latinâ linguâ, Nobiles, Ingentios, atque serviles sonat. Eadem planèque gemina habet Nitbardus, Hist. Francor. lib. 4. Equidem hi duo, malè treis tantum ordines facere vi-

Cluverius,
Germaniæ
antiq. lib. 1.
" c. 15. Isaac.
Pontanus
" Orig. Frâ-
" cicar. l. 6.
" c. 15. Lin-
dëbrog. in
Glossar.
" verb. Ada-
lingus,

deri possent; cum servorum ordinem omittant: sed nempe id sit, quia Liberti non multum supra servos erant; ut Tacitus attestatur. Fuisse autem alias eorum statum à servis distinctum, præter Taciti Adamique fidem, Leges quoque prisce Bajuvariorum attestantur: in quibus legimus; Manumissa, quam Frilazin vocant. Et alia similia Lindenbrogius habet, in Glossar. verb. Frilazin. Adamus quoque Bremensis, superioribus hæc continuo subnectit: Et id Legibus firmatum est, ut nulla pars in copulandis conjugii, propriæ sortis terminos transferat; sed nobilis nobilem ducat uxorem, & liber liberam, libertus conjugatur libertæ, & servus ancille. Si verò quisquam horum sibi non congruentem, & genere præstantiorem duxerit uxorem; cum vitæ suæ damno componat.

3. Ceterum Nobiles, & uti nunc sermone patrio adpellamus, die Edelleut/ oder die Edlen/ & ipsa Nobilitas, der Adel; variè olim, pro dialectorum varietate adpellabantur: Thi Adalinge, Atbalinge, Æthelinge, Eddelinge, Edilinge Edlinge, &c. Et falli censeo Paulum Diaconum, rerum Longobard. lib. I. c. 21. ubi Longobardorum octo Regibus enumeratis, hæc addit: Hi omnes Adalingi fuerunt. Sic enim apud eos, nobilis quædam prosapia vocabatur. Quippè non quædam tantum apud Longobardos, sed quævis familia nobilitate præfulgens, & etiam apud omnes Germanie gentes, eo nomine indigitabatur. Et inde, Adelsalk, servi Principis, vulgatissime Nobiles omnes dicebantur: Edelsknecht. Lindenbrogius verb. Adelsalk Ac porro, si cui minus rectè, plausibiliter certè Reiner. Reineccius, in tractatu von des Adels anfänglichem herkommen / fol. mihi 144. & seqq. Nobiles Germanos separat in Freyen vñnd Edelsknecht: ac utroque sequentibus verbis describit: Freyen hat man die genant/ welche die Gäter so entweder ihnen selber / oder ihren Eltern / zu zeitlichem Lehen von den Obern Herren auffgetragen wahren/ nun eigen/frey vñnd erblich einbekommens vñnd

Addantur

quæ Ego

trado, in

dissert. de

Comitib.

& Baroib.

num. 18.

les Germanos separat in Freyen vñnd Edelsknecht: ac utroque sequentibus verbis describit: Freyen hat man die genant/ welche die Gäter so entweder ihnen selber / oder ihren Eltern / zu zeitlichem Lehen von den Obern Herren auffgetragen wahren/ nun eigen/frey vñnd erblich einbekommens vñnd

Vnd also der Verpflichtung täglicher Dienste/ vber an-
 der Edle Dienstleut/etwas entlassen/vnd gefreyet waren.
 Edelknechte seind die andern / nidrigen vom Adel gewes-
 sen: Vnd haben daher diesen Namen bekommen/ daß sie
 den Herren in Kriegen/vnd andern Händlen/mit Dienst
 verpflichtet gewesen. *Denominatio verò Junckherin; pri-*
mum Ducum, Principum, Comitumque filiis, natu minoribus
tribuebatur. Sicque ex Epitaphio quodam vetusto, Rein-
cus, dicto loco refert: Der Edle / Wolgeborne Junck-
herr / Junckherr Bernhard / Edler Herr zu der Lippe/ etc.
 Idque nomen (quemadmodum virtute degenerante, titulo-
 rum plerunque arrogantia crescit) Nobiles demum sibi adtri-
 buerunt: & tamen ab eodem, nonnullis jam in locis incipiunt
 abhorre. Dicti autem fuere Frilingi, seu liberi; qui Nobi-
 libus non fuere subjecti; sed jure suo, ut nunc Oppidani, vive-
 bant. Ac constat, Vicos Germanis priscis, **Burg** fuisse dictos;
 Mart. Lydius, in Gloss. verb. Burgus. add. Paul. Oro-
 sium, lib. 7. cap. 32. unde & hodie adhuc, Franco-Gallice
 Bourgades indigitantur: & ex eo eisdem Frilingos, Burga-
 riorum (**Burger**) adpellationem accepisse, nemini dubium
 esse potest. Et ita quod ex Cesare, supra num. 1. de Gallis re-
 latum fuit; Plebem servorum haberi loco: id non omnino per-
 tinet ad Germaniam nostram; inibi namque Frilingi, semper
 honore longe meliori fuerunt affecti. Quod vel unico Taciti
 testimonio probari potest; qui in libell. d. Germ. Principi-
 bus (Jura per pagos, vicosque reddentibus) non solum Comi-
 tes ex plebe adjungit; sed & iisdem consilium simul tribuit &
 auctoritatem: ac id etiam ratio Democratia, quam Germani
 olim amabant, requirebat; & vicissim Oligarchia, cui tum
 Gallierant addicti, respuebat.

4. At verò quod Heigius, libr. 1. quæst. 2. num. 61.
 & seq. tradit: Nobiles nunc adpellari, quorum majores in-
 genuam, illibatamque servarunt natiuitatem, & servitu-
 tem:

*„Iohann.
 Stumpff/
 lib. 4. Hist.
 Helvet. c. 19.
 fol. 290. b.“*

De Nobilitate Germanica, vid. Joh. Stumpfium libr. 4. c. 19. Sebast. Münster. libr. 3. Coimogra- ph. c. cap. 21. & 28. Christoph. Lehmann lib. 2. c. 19. Berub. Hertog in der Elst. fisch. Ehronick. libr. 6. c. 1. de Nobilitate Batavica, consule Hadrianum Junium in Bataviâ: cap. 19.

tem non servierunt: id non ita accipere possum, ac si Liberi, si-
 ve Frilingi omnes, Nobiles fuerint indigitati. Plurimos
 namque olim officium nobilitavit; & nempe ex Ministeriali-
 bus Ducum, Comitum, aliorumque Magnatum, Nobiles facti
 fuerunt, numero perquam multi: qui gentilitiam postea No-
 bilitatem, ad posteros propagaverunt. Hincque nomina mul-
 torum officiorum, adhuc usurpant familia nonnulla: ut puta
Trucksäß/Schenck/Wayer/Marschalck/Keller/te. In-
 finita itidem est eorum multitudo, imò omnes propè Nobiles
 nostrates, à Castellis denominantur: ita ut credi possit, majo-
 res eorum antiquissimo tempore, vel Romanorum vel Franco-
 rum milites presidarios extitisse; qui in Castris Burgisque
 suis, vel loco vel arte munitis habitârunt, & provincias bello
 acquisitas, aut gubernârunt, aut contra hostes & veteres co-
 lonos defenderunt. argum. L. 2. §. 4. C. d. offic. Præfeci-
 Prætor. Africæ. Et pertinet tandem huc, quòd in Capitula-
 ri Caroli M. lib. 3. cap. 73. mentio fit Vassorum Dominico-
 rum, in Palatio servientium. Quodque in capitulis Synodi

Christoph. Lehmann lib. 2. c. 14.

„ Dingulovenſis in Baviâ, ſancitur: Nobilis tamdiu Eque-
 „ ſtris ordinis cenſeatur, quamdiu beneficia & prædia principis
 „ Regniſque poſſidet; quamdiu Principi ſuo fidem ſervârit, &
 „ utilis Reipublicæ fuerit, &c.

Dn. Cluten. in Syllog. th. 26. sub. lit. K.

5. Nobiles, ſi hodiernum Imperii Romano-Germanici
 ſtatum reſpiciamus; quidam Imperio directè parent, alii Prin-
 cipibus & ordinibus conſimilibus ſubjiciuntur. Et inter hoſce
 ſecundùm varias conſuetudines regionum, differentiæ quoque
 variæ exiſtunt. Sicque in Electoratu, & item in Saxonia

Gaſpar Ziegler in addit. ad practicas conſul. Calvoli. §. 1. Schrifft- ſäſſit & Ampſäſſit

Ducatu, alii obediunt Principi immediatè; quos **Canckley**
 ſive **Schriſſiſſen** vocant: quibus utpotè imperitat vel ipſe
 Princeps, vel Conſiliarii ejuſdem loco. Alii mediatè ſubjecti
 exiſtunt, & **Ampſäſſen** indigitantur: quia Toparchis, Præfe-
 ctis ſeu **Queſtoribus**, quos illi **Schöſſer** adpellant, ſubjiciun-
 tur; & coram iis conveniri queunt. Liberi è contra Nobiles ii
 cenſen-

consentur, qui nulli Statui; sed immediate Imperio sunt sub-
 jecti. Die freye vom Adel / die freye Ritterschafft: Wel-
 che ohne Mittel der Kayserlichen Majestät / vñnd dem
 Reich vnderworffen. Recessus Imperij Augustan. de An-
 no 1555. §. Vñnd in solchem Friden. Ord. Cameral. part. 2.
 tit. 5. ibi: Edelmann / oder andern des Adels / der oder die
 dem Reich ohne Mittel vnderworffen/te. Et hi quamvis à
 Principibus, alijsq. Statibus Imperij habeant Feuda; coram iis
 tamen, non comparere solent, nisi caussarū feudālium ratione:
 in ceteris, iudices alios singulares habent; puta vel Imperialia
 Dicasteria, vel Austrāgarum. Illi (qui communi ferè nomine,
 Landsassen adpellantur) indifferenter, omnibus in caussis,
 etiā non feudālibus; coram Domino (vor ihm Landsfürstē)
 comparere tenentur. Liberi porro Nobiles, à loco, ubi degunt,
 in tres Classes distribuuntur; Franconicam, Suevicam & Rhe-
 nanam. Recessus Imperij Aug. de Anno 1500. Was man
 mit den Ritterschafften zu Francken / Schwaben / vñnd
 Rheinlanden handeln solle. Recessus item Imperij Spi-
 rensis, de Anno, 1542. §. Demnach haben wir auff der
 Churfürsten / Fürsten / vñ Stände/te. Equites v. Franconia,
 rursus in sex loca communiter dividuntur: 1. Odenwald.
 2. Steiger Wald. 3. Gebürg. 4. Altemühl. 5. die
 Buchen oder Baunach. 6. Die Röhn vñd Währn. Sue-
 vi, in quinque quaterniones separantur; in fünf Quartier
 oder Viertel. 1. Hegow / Bodensee / vñnd Algow. 1. An-
 der Donauw. 3. Am Roher. 4. Am Schwarzwald /
 oder Necker. 5. Im Rraichgöw. Sed nec omnes iis in locis,
 nobili licet genere prognati, Liberi Nobiles (per omnia) freye
 Reichs vom Adel; sed ii tantummodò tales reputantur;
 nullum qui Statum pro Domino & Magistratu, agnoscunt,
 nobiliaque & libera sua pradia habent, eoque nomine Impera-
 tori, Imperioque soli parent: Joh. Bidenbach, in Nobilib.
 quæstionib. quæst. 1. num. 7. nec alibi, quàm in Gemeine

B

der

der Ritterschafft Kasten / aliquid contribuere solent. Symphorema Supplicat. part. I. tit. 4. fol. 299. Et ita Nobilium privilegia atque immunitates, duplices existere: & nempe Reales, atque Personales esse, dicere forsan licet. Reales; castris, pagis & ita rei adnexa, Territorium liberum (das frey Adelich Gut) subsequuntur, ejusque possessores (ni fallor) quoscunque. Personalia, cum Realibus si non concurrant, haut ita conspicua esse videntur. Ac sanè Nobiles, si sint incolae Civitatum, oppidorum, vel alia non immunita possideant bona, ut plurimum Jurisdictionem atque onera, quibus non singulari pacto exempti sunt, coguntur pati. arg. traditor. à Dn. Bیدنbach. quæst. 18. & seq. Et pariter, nova ipsis Feuda, raro sine onere subjectionis, vel Regalium & meri Imperii reservatione conceduntur. Nec item jus incolatus, nisi sub conditionibus certis, multiplicique libertatis restrictione subnexa, iis concedi solet. Imò multis in locis, subditi, & Oppida provincialia, hoc se jus habere jactant; ut nec Domini, ipsis in vitis, Nobilibus incolatum concedere possint. Sic cum olim in Civitatibus Imperii Nobiles habitare nollent, nec etiam semper in Aulis pateret ipsis locus; effectum hinc esse conjecturà duco, ut in Castris, pagisque, numerosa sæpè soboles, magna que multitudo Nobilium inveniretur: hocque forsan originem & occasionem dedit der Ganerbenhäusser. Et tandem, Nobiles liberos immediatosque, in Franconià tantummodò, Suevià & tractu Rhenano, inveniri posse videntur. Et nescio num nos fallat Bernhardus Herzog / qui libr. 6. cap. 2. & 3. der Elsässischen Chronick / in Alsatia quoque Nobiles immediate Imperium recognoscentes, inveniri prodit.

6. Historica hic, sed non inelegans dubitatio insurgit; Undè & quâ occasione, Suevica atque Franconica, unâ cum Rhenanâ Wederavicâque Nobilitate, hanc suâ obtineant Libertatem: seu, cur iis tantummodò in locis, ordo Equestris immediate subsit Imperatori; alibi verò Principes & Dominos terri-

territoriorum ita agnoscat, ut loco subditorum, planè plenèque habeatur? Sanè iis ad stipulari non possum qui censent; omnes olim Nobiles, omnium in Germania locorum, Imperatorem immediatè, non Principes, aliosque Magnates, pro Domino, superioreque recognovisse. Ac quoque memorià nostrorum patrum, turbulenti quidam novatores, quorum caput Guibelmus Grumbachius erat, id moliebantur; ut Equestris ordo universus, excusso Principum Imperio, in libertatem vindicaretur, solique subjiceretur Imperatori: ut testatur Aug. Thuanus, hist. sui temp. libr. 39. Sed ut hoc caruit successu; ita etiam (meo quidem iudicio) factum fuisset novissimo exemplo. Quippè nam omnes olim Nobiles, Principibus suis paruisse, verosimile mihi est. Fuerunt etenim, ut jam deduxi suprà, numer. 4. nil olim nisi homines ex ingenuis precipui, Episcoporum, Ducum, &c. Ministeriales; & ita inferiores vasalli. Et etiam quondam à Rege; Duces, Marchiones, Comites, Capitanei, majoresve Valvasores: à Capitaneis verò similibusvè, à Principe investitis, Valvasores minores; ab his minimi, seu Valvasini investiebantur. Quod passim jus Feudale prodit: & præsertim titul. quis dicatur Dux, &c. lib. 2. Feud. ubi Gothofred. Certè Duces, Marchiones, Comites, &c. non solum servis, libertinaque conditionis hominibus ac Burgariis; sed quoque Nobilibus, suisque Vasallis jugiter imperitârunt. Et sic quoq; Sueviæ Ducibus, dum isti fuerunt, dum Suevicus Ducatus, unius corporis nomen mereretur, Nobiles pariter (Ducibus illis) fuisse subiectos, planè habeo persuasum. At verò incluto illo Ducatu, Penthei instar, in plurima discerpto membra; Ducatus ipse, unà cum ordine Equestri, Imperio accessit, nec ulli alteri postea, ex integro datus fuit (quamvis ejusdem titulum, ad filium suum transtulerit Rodolphus Habsburgensis) ex eoque Suevica Nobilitas, Libertatem, & immediatam illam subjectionem acquisivisse videtur.

7. Suevia quidem Ducatum, ab Heinricho IV. Friderico Hobenstauffensi concessum; rursus à Friderico II. Imperatore, Imperio unitum fuisse, sunt qui dicant: idèdque Cunradino, ultimo Sueviae Dynasta, circa Annum 1262. cum titulum Sueviae Ducis usurpasset, contradictum fuisse ajunt. videatur Dn. Crusius, Annal. Suevic. part. 3. libr. 1. cap. 2. fol. 7. Quò fortassis alludit Richardus Anglus, Rex Romanorum, in diplomate, quo Tigurinos contra Cunradinum defendit, cum (referente eodem Crusio, part. 3. libr. 2. cap. 15. fol. 103.) ita rescribit. *Fideli relatione pervenit ad Serenitatis nostrae auditum; Quòd Cunradinus, olim Cunradi Regis filius, qui se Ducem Sueviae nominat: eà non contentus injurià, quòd in vanum sibi gloriam alienam usurpat; insuper etiam in Cives nostros Thuricenses, in nostro & Imperii nostri gremio speciali collocatos; nec ad Ducatum eundem, sed ad Imperium (pro ut stabilivit antiquitas, & modernitas adprobavit) immediate spectantes; tanquam subessent memorato Ducatui, proscriptionis de facto, cum nullo penitus jure posset, sententiam promulgavit, &c.* At hoc aliis vix verosimile videtur; Fridericum 2. Principem prudentem, patrimonium suum, cum liberis non careret, Imperio reddidisse. Cum praesertim constet, filios ac nepotes ejusdem, illo titulo fuisse usos. Insuper Sueviae Nobiles, Ducibus olim illis paruisse; argumento etiam mihi sunt iudicia provincialia, die Landgerichte in Schwaben; Suevia quondam Ducum, post ad Imperium translata, ab eoque Austriacis oppignorata: quae antiquam illam subjectionem, ex parte redolere videntur. Quin & Civitates nonnullae, liberae nunc, Suevia olim Ducibus parebant; & ita Augustani, libertatem suam à Cunradino habent. Crusius part. 3. lib. 2. cap. 27. fol. 111. Sic ergò Equestres Suevici ordo, Anno 1269. ad Imperium pervenit: quo unà cum Cunradino, Illustrissimum Sueviae Ducum genus, & potentissimus item Ducatus, sinistro simul unà corruerunt fato.

3. Fran-

8. *Franconica Nobilitatis libertatem, parili planè ad-
scribo occasione. Franconia namq. olim habuit Duces, quo-
rum similiter jus Imperio adcrevit. Licet quippè Bruschi-
us in tr. de Episcopatibus scribat: jam Anno 749. à Pipino &
Carolo Magno, Episcopatu Würtzeburgensi, sive Herbipoli-
tano (Wurzenim herba est) Orientalis Franconia Ducatum
fuisse adnexum; & hinc quoties Episcopus Herbipolensis ad-
aram sacra facit, semper gladium nudum juxta se positum
habere: quo Ostro-Francie Ducatus, ad plenum jus vite ne-
cisq. innuatur. Indè etiam Episcopi Sigillo seculari in-
cisum esse.*

*Videatur
Andr. Kni-
chen. tr. d.
Superiorit.
c. 4. n. 243.
& seqq.*

Herbipolis solà, judicat ense & stola.

Attamen post Carolum Magnum, Franconie seculares fuisse
Duces, nemo, nisi qui historias, nescire potest. Nec unquam
plenarium Franconici Ducatus jus; sed (ut ad Austriacos
Suevia) nomen & inscriptione tantummodò Ducis pervenisse,
probabile omnino est. Quin & Brandenburgici Marchiones,
Episcopos Würtzeburgicos, Duces Franconie non salutant: &
ut hoc jus interpellaretur, Godefridus quoque ex Pincerna-
rum de Limburg generosissima familiâ, in publicis litteris sese
Francorum Ducem scripsit, Monetisque exprimi curavit. Me-
morie etiam proditum invenimus, Franconia Ducatum, Epi-
scopo Herbipolitano, ab Henrico IV. Imperat. ademptum, &
Cunrado Hobenstauffensi, sororis suæ filio fuisse commissum.
Crusius part. 2. lib. 9. cap. 6. fol. 322. & cap. 10. fol. 334.
Sicq. Cunradus Barbarossæ frater, Ducem Suevia, Franconia,
& Palatinum Rheni, semet nominavit. Sic & de Barbarossæ
filio Guntherus, lib. 1. Ligurini.

——— Franconia rura.

Herbipolinque regis? ———

Licet quidam dicant, ipsos Suevia Duces, Franconiam Epi-
scopo restituisse. Crusius part. 2. lib. 9. cap. 14. fol. 352.
& lib. 11. cap. 6. fol. 454. Tractus tandem Rhenanus, pre-

B 3

ter

ter Suevia Duces; nullos alios certos Dominos, qui conclusum (quod vocant) habuerint territorium, agnovisse videtur. Et ibi Serenissimi Palatini Electoris dominatus, ex variis contractibus, hereditatibusq; succrevit: quod Freherus in Originibus, non uno loco, docet. Vicissim in utrâque Bavariâ, Saxonîâ, alijsq; in locis, ubi ex familiis priscis successores supersunt; ibi semper et adhuc usque tempus, Nobiles mediâtè Imperio subiecti fuerunt.

9. At verò, maxumè ut controversum est; an Libere in Germaniâ Civitates, suam in Civitatem et districtum, Territorii atq; Superioritatis àξίωμα, seu Imperium Regale, asserere sibi possint? ita de Nobilibus Liberis (von der freyen Reichs Ritterschafft) eâdem eâ num potestate fruantur? dubitatio est multò major. Hanc quidem ego litem nolo facere meam; ac etiâ si vellem, nunc id non possem, desitutus eâ instructione, factiq; informatione, quam (ut puto) solùm Archiva; non autem historia, aut Interpretes Juris suggerere possunt. Sed tamen, exercitii causâ, eâ de re, utramq; in partem quid diciqueat, dispicere lubet. Et nempe ii, qui nimiam hanc Nobilium libertatem in dubium vocant, ita argumentantur. Dignitatem quam ex Nobilitate habent, non ut in Principibus, Comitibus, Baronibus, &c. Regalem esse, ajunt: undè eosdem haut Imperii Statibus adnumerari censent. Et nominatim quoque Dn. Joh. Geddeus, in Responso de Baroniâ Valendar. num. 370. ita scribit: Nobiles Rhenani, tantùm ex eo hac libertate gaudere gestiunt; quòd certa quedam sunt castra Imperii libera, quibus assignati, quorumq; Municipipes sunt facti, seu Ganerben et Burgmanne. Quae castra cum territoriali Jure, Imperatores et Reges Romani, exemerunt; tum et Regali quâdam dignitate muniverunt. Atq; ita singulorum Nobilium castra, non gaudent propriè territoriali jure; nisi fortè ex consequenti. Undè etiam titulata non sunt, et eorum tantùm Vogtsheeren dicebantur: ut et ex opinio-

Sixtinus, d.
Regal. lib. 1.
c. 4. n. 92. &
seqq. Dn.
Rutger. Ru-
lad. d. Com-
mission. p. 2
lib. 5. cap. 4.
n. 48. & seqq.
Cluten. Syl-
log. th. 26.
lit. K.

ne nonnullorum, Imperium merum (den Blutban) non habent, nisi ex feudali Imperatoris concessione, &c. Non iis competere putatur jus, suos subditos collectandi; non habent vini accisas, das Umbgelt: nisi singulari id impetrent decreto. Sicq; Anno 1559. Nobiles de Graneck/ id vectigalis, ut in pago Lackendorff ipsis exigere liceret; Cesaream sollicitaverunt Majestatem. Sed id eis primò denegatum; & per Commissarios, animus incolarum hac de re qui flet exploratus, quod demùm cognito, petitis potiti fuerunt. Ex quibus & similibus aliis, multi concludere audent: summam illam jurisdictionem, quam Superioritatem vulgò vocant, quamque Statibus aliis, & praesertim Principibus competere certum est; Nobilibus, etiam immediatis denegatam, eamq; adhuc penes Imperatorem residere. Alii item Principibus vicinis, multa Regalia Jura, in Pagos & Castra Nobilium adscribere non verentur.

10. At vicissim, eò inclinant nonnulli; ut illos regulariter, non minorem quàm ceteros Imperii Status, Jurisdictionis potestatisq; in liberis suis castris, pagis, aliisque similibus bonis, eminentiam habere putent: ita ut non solum liberi existant ab onere territorialis Jurisdictionis Principum, Statuumq; aliorum, quorum in ditionibus castra, pagosq; suos habent; sed & ipsi Imperatori, inibi non plus competat juris, quàm in territoriis ordinum reliquorum. Sicque nominatim Johannes Bidenbachius, in Nobilib. quaestionibus, quaest. 1. num. 11. &c. Nobilibus, ut vocant, immediatis, Jurisdictionem itidem territorialem assignat; qualitate & specie cum eà parem, quam habent ceteri Status: adeò ut summum Imperium in Principe, sit Landtsfürstlich: in Comite Gräfflich: in Civitate Städtisch: in Nobilibus verò immediatis, Adeltiche Obrigkeit. Sic & Gailius 2. observat. 62. num. 3. notat: oppida & castra Nobilium in Schwaben/ Francken vnd am Rhein/ eodem privilegio fruisce, quo libere in Imperio Civitates. Et robur capit opinio haecce, auß der freyen.

Freyen Reichs Ritterschafft vnnnd Adels/ dero fünff Theil
 im Land zu Schwaben / von Kayser Ferdinand / in An-
 no 1561. confirmirter Ordnung. *Ubi sequentia habentur*
 tur verba: Das die Freyen Reichs Rittersliche Adels Pers-
 sonen / allein vnnnd ohn alles Mittel Ihr Majest: vnder-
 worffen/vnnnd versprächig: Auch sonst aller Hoher vnnnd
 Niderer Reichsständ vnnnd Kreyssen obligen / Bürden/
 Lasts / Beschwerden / Aufslag / Gebiet / Satzung / Ordn-
 ung / Abschied / Jurisdiction vnd Dienstbarkeit/ keine auß-
 genommen/gänglich *exempt* vnd befreyt. Denselben nichts
 anders / dann so viel ihrer eilich / von sondern bekandter
 Lehenstück / frey willig angenommener Diensten / vnnnd eins
 theils *conditionirter* Gerichtsbarkeit wegen verpflichtet/vñ
 welche ein solch offenbare gewisse vnnnd wolverurkundte
 Maas haben; das die/ berierten Adelichen *Exceptionen*,
 Freyheiten / Herligkeiten vnnnd Rechten nichts entziehen
 mögen/re. *Et item paulo post affirmatur: Omnia hac, Imperatorum Regum Romanorum privilegia, sapius confirmata roborataq. esse. Et subiungitur item: Wiewol auch von*
 altem herkommen / vnd mit dero halb auffgerichteten bey-
 handen habenden Kayserlichen/ Fürstlichen/vñ sonst vieler
 Reichsständ glaubwürdigen besigelten Brieffen erweise-
 lich; Wann sich die/an den die Schwäbische Ritterschafft
 benachbart / zu erheischender Zeit vmb Handhabung wil-
 len des gemeinen Landfriedens zusammen zuthun / Ver-
 ständnus / Gesellschaft oder Bündnus zumachen für
 noht vnnnd gut angesehen / oder des von der Kayf. Majest.
 Befelch gehabt: das sie mehr gedachte Ritterschafft / ehe-
 ichts für genommen vnnnd beschlossen/ gemeiniglich oder son-
 derlich zu ihnen vnverbündlich/gnädiglich/günstiglich/
 freundlich vnd nachbarlich beschriben/mit inen gleichmä-
 ßiglich *tractirt*: also das sie allein *gratuito* vnd gutwillig/
 mit einer gleichen Maas in solche Verständnus vnnnd Af-
 foria-

fortiation kommen/te. Idem ferè sensus, ex privilegiis varis,
ordini equestri libero Rhenano, à Caesaribus datis, & à Simone
Gunthero; sub titulo, Freyheiten des heiligen Römischen
Reichs eximirter Adelichen Ritterschafft am Rheinstrom/
uno fasciculo connexis, pralog. Anno 1609. vulgatis, erui po-
test: ubi quamplurimis in locis libertas nobilium confirmatur;
sig. von der Lands Obrigkeit eximuntur. Et in specie, in
privilegio Rudolphi II. de dato den 9. Julii Anno 1605. di-
strictus der besreyten Reichs Ritterschafft am Rheinstrom
vnd in der Wetteraw/ sollicitè determinatur. Parilia de
Franconicà Nobilitate, operosè deducit probatq. Paulus Mat-
thias Wehnerus, in practic. observat. verb. Craiß/Craiß
tag/ubi ait: Das die löbliche Ritterschafft der sechs Or-
ten in Francken/ein gemeines vnzerrennet corpus vnnnd Ref-
publica seye: Die dißhalben ihre sondere Freyheiten/Sta-
tuta, Bräuch vnnnd Herkommen haben/deren Weyland
Voretern seeligen/mit ihren löblichen Ritterdiensten/dem
heiligen Römischen Reich manigfaltig vnnnd nützlich ge-
dient/vnd fürs Vatterland gestritten/crobert vnnnderlan-
get:vnnnd daher noch auff den heutigen Tag/die freyen
Francken genennet werden. Et addit: Dahero/wann die
Römische Kayserliche Majestät/an die gemeine Ritter-
schafften der sechs Orth in Francken/allergnädigst ein Rit-
terdienst begehret/haben sie solchen aller vnderthänigst
nicht gewaigert: Doch das hingegen Ihre Kayf. Maje-
stät/sie bey ihren alten Freyheiten/Lebens Gebräuchen
vnd rittermäßigem vber Menschen Gedencen herkommen/
aller gnädigst hand haben vnd schützen wölle. Ac insuper
ibidem subiungit: Vber diß hat löblich gedachte Ritter-
schafft in Francken/in Anno 1590. einen sonderbaren Rit-
ter-Rath verordnet/vnnnd ein newe Ritter-Ordnung/des
ganzen Fränckischen Kraiß verassen/auch durch Röm-
ische Kayf. Majestät Rudolphum II. confirmiren vnnnd be-

C

stals

» ständigen lassen: Nach welcher Ordnung vnd Sagung /
 » nicht allein der Ritterzucht sich zuverhalten / sondern auch
 » alle berührter Ritterschafft zugewante vnderschreibens
 » Glider / ihr Leben / Thun / Wandel vñ Wesen / darnach anz
 » zustellen / ihnen Räch: vnd Hilffliche Hand darbielen zu
 » lassen bewilligt / vnd danckbarlich angenommen. In eademq;
*illà Ordinatione, innuitur passim, Ordinem illum Equestrem
 nullum habere superiorem, unicà exceptà Casarèà Majestate;
 nec Magnatibus & Statibus vicinis (nisi fortè feudali subje-
 ctione) ullo modo esse subjectos. Et conferunt hùc, quæ Nobiliff.
 Goldastus, in den Politischen Reichshandlungen / titul. 5.
 fol. 989. & seqq. multis habet.*

II. *Cùm ergò Nobilium ille liber ordo, non minùs quàm
 alii Status, Imperio subsint immediatè; Constitutionibusq; de
 immediatè Imperio subjectis, loquentibus comprehendantur
 nil certè impedire posse videtur, quò minùs quoque parilia
 cum illis privilegia, Imperiisq; habeant jura. Et sic illis com-
 petit Jus Austragarum, hàcque in parte Civitates Imperia-
 les, tanquàm eoregulariter destituti, superare conspiciuntur.
 Beneficio etiam Pacis Religiosæ (tam sc. quò ad professionem,
 quàm quò ad exercitium instituendū) plenariè gaudent. Per.
 Leopoldi apud Arumæ. discurs. 24. concl. ult. fol. 704.
 & Bernhard. Bertram. ibid. discurs. 9. th. 58. Bidem-
 bach. quæst. nobil. 4. Syringus. disp. d. Pace Relig. th. 7.
 Nec minùs quàm Imperii alii Status, Imperio contribuant
 immediatè; imò Nobiles hàut in partem onerum vocantur, ut
 ceteri Status, denen ihr gewisser Anschlag auffgelegt: sed
 requiruntur à Casarèà Majestate vmb eine mitleidentliche
 Hilfe / ohn einigen gewissen Anschlag. Id quod passim
 recessus Imperii inculcant. vid. omninò Reichs Abschied
 de Anno 1500. §. Wir oder der so an vnser Statt / it.
 tantaq; eorum ab Imperatore ratio habetur, ut Anno 1592.
 Camera Imperiali mandarit, ut eos in suà libertate ejusq;e
 posses-*

possessione vel quasi, adversus potentiores manuteneret, nec facile attenderet exceptiones subjectionis iis obiectas, nec sub pretextu Superioritatis, vnderm Schein der Landsfürstlichen Obrigkeit; Item des Forsts vnd anderer Gerechtigkeiten / contra libertatem eorum pronunciaret: ut refertur in Decision. seu Prajudic. Camera Imp. in verb. Nobilitas. verl. der Fränkischen. Et licet porro multi ex immediatis nobilibus sint, qui contenti libertatis prerogativâ communis Regalibus destituantur: eorum tamen non pauci quoque inveniuntur, qui unum vel plura etiam Regalia, ex peculiari concessione vel praescriptione acquisiverunt. Atq. hoc ut in nonnullis regalibus aliis; sic maxime in mixto meroq. Imperio (quo plura quam unum ex usu hodierno comprehenduntur) & jure item venandi (quod etiam de Regalibus hodie reputatur) ita se habet. Hocque eò minus est mirum; cum reperiantur inter Nobiles hosce, qui amplissima bona, amplissimumque territorium, tenent & in eo nonnullis etiam Comitibus atque Baronibus equiparari facile possint. Eisdem item habere facultatē Leges atq. Statuta condendi (Vogtsbücher vocant) tralatitium est. Quemadmodum etiam inter se faciunt Statuta de succedendo. post alios Ruland. d. Commiss. part. 2. lib. 5. cap. 4. num. 49.

12. Proinde ex sententiâ Praclarissimæ Sixtini, ad ejusmodi aliosque Nobiles immediatè Imperio subiectos, & legitimo modo acquisita regalia habentes, non est extendendum; quod mandato sine clausulâ in Camera Imperiali Anno 1580. 10. Januarii (referente Compilatore Decisionū seu Prajudiciorum Cameral. verb. Nobilitas.) Decreto cuidam, in causâ Cassel. contra Graßheim / die Abschaffung der Juden zu Kottensee belangent / adjectum hisce fuit verbi: *Die weil er dann ihr kein Stand des Reichs seyhet / noch als Privati etliche Privilegia oder Regalia habi / noch erlangen köndt. & Nam ea verba, praterquam quod ex narratis supplicationis*

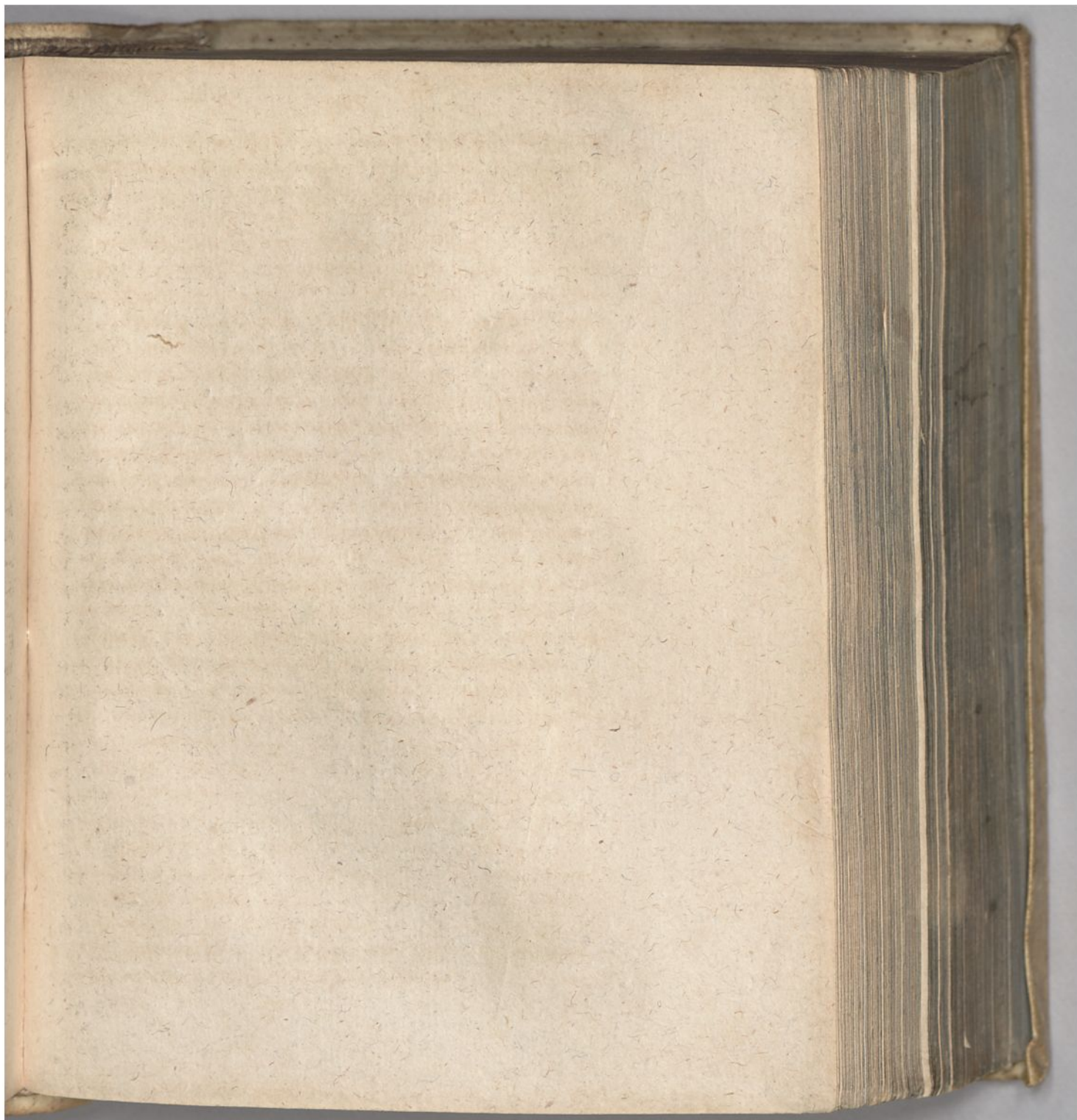
sunt desumpta; non etiam, quatenus Camera iis utitur, ita accipi debent, quasi ipso Imperatore volente & concedente, vel per legitimam prescriptionem, regalia aliqua à Nobilibus haberi & acquiri non queant. Idque inde liquet; quod generaliter Juri consentaneum sit, ejusmodi modis regalia acquiri posse. Atque in specie quantum ipsum Jus habendi Judæos adinet (quod de regalibus est, & cujus in prædictis verbis mandati sine clausulâ mentio fit) reperiuntur Nobiles immediatè Imperio subiecti, qui illud ex privilegio Casareo, vel lapsu temporis immemorialis habent. Illud tandem, facile largiuntur omnes; privilegio & prærogativâ singulari, præ aliis gaudere Nobiles hosce immediatos; unde etiam καὶ ἑξῆς, Nobiles Liberi, freye vom Adel/die freye Ritterschafft/indigitantur. Majori certè libertate fruuntur Nobiles immediati, quàm Austriaci Comites & Barones; ut Nicol. Betsius notat. tract. de Pactis famil. cap. 2. fol. 37. Unde Landsassios non annumerat egregijs personis, adnumerat Nobiles immediatos, Ubbo Ummius post Rulandum. disputat. ad Proceff. 14. numer. 55.

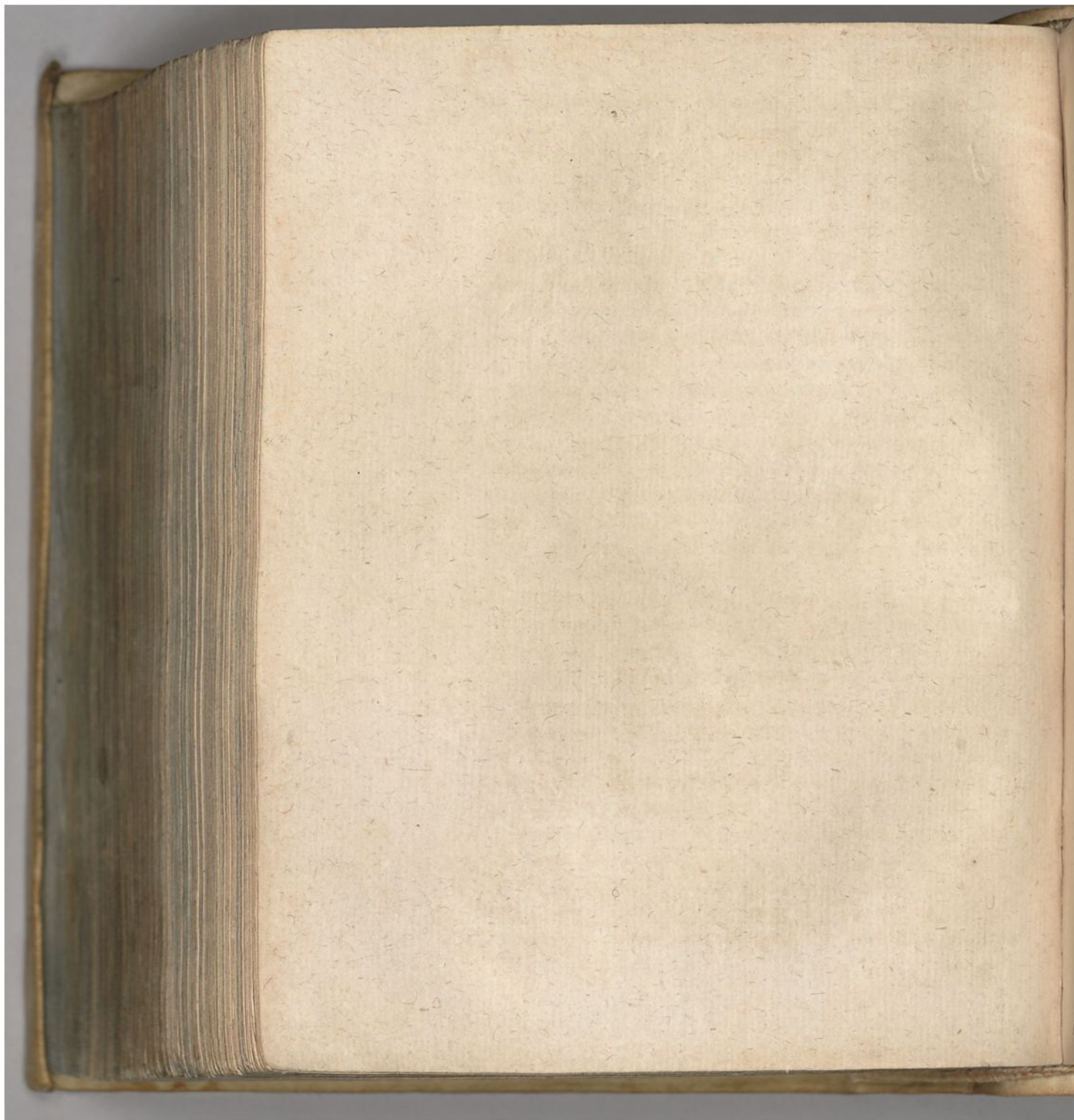
Cass. Ziegler 13. Hic etiam illud disputari solet, & ad decisionem propositæ questionis scire omnino necesse est; utrum Nobiles immediati Imperio subiecti, inter Status Imperii referantur? Concedit hoc Compiler Cameralium præjudiciorum, in fol. 200. & verb. Nobilitas, à princip. quò ad immediatos: ita ut si conjunctim dici queant Status, non verò separatim unus aut alter. Negant alii sive mediata, sive immediatè Imperio sint subiecti; & putant hoc experientiæ ipsique Imperii matriculæ repugnare; in quâ quippè non reperiuntur, nec etiam ad Comitatus Imperialia vocantur, multò minùs sessionem & Jus suffragii in iis habere conspiciuntur. Olim tamen immediati Nobiles Comitibus quoque interfuerunt, liberque Equestris ordo, antiquitus tanquàm singularis Imperii status, ad conventus generales vocatus fuit. Hincque est præscus ille Casareus

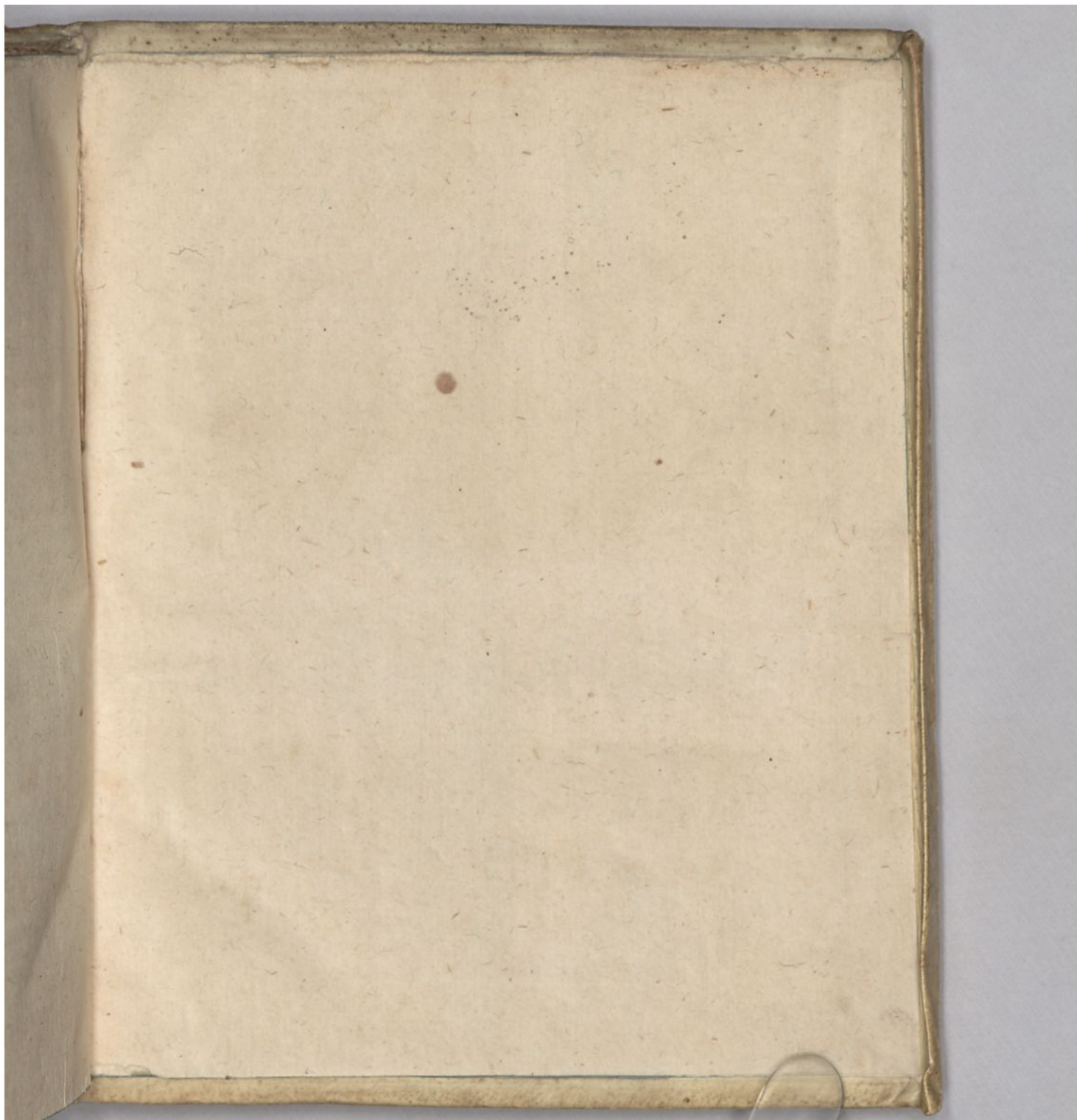
reus Stylus, mit gutem Raht / vnser vnnd des H. Reichs
 Churfürsten / Fürsten / Graffen / Freyherrn / Ritter/
 Knechten / vnd Stätten /c. *Aur. Bulla Caroli IV. in princ.*
ibi: assidentibus nobis omnibus Principibus Electoribus, ac
aliorum Principum, Comitum, Baronum, Procerum, Nobi-
lium & Civitatum multitudine numerosa, &c. Reforma-
tion Kayser Friderichs des dritten / zu Franckfurt am
Mayn / Anno 1442. auffgericht. in princ. ibi: Freyen/
Herren / Rittern / Knechten / vñ Stätte. Eadem haben-
tur in Bulla Sigismundi §. 2. & §. 4. à Goldast. tom. 1. Con-
stit. Imp. pag. 143. & seq. relata. Ludovic. Grempt. à
Freudenstein / & Hieronym. zum Lamb / in Responso
folivago, der Erbarh Frey: vnnd Reichsstätt Session,
Stand vnnd Stimm belangent. §. Zu der vierten Obje-
ction, &c. Braunschweigische Consil. fol. m. 38. Bux-
torff, th. 5. litera C. Nec nobis facile persuadere potest Au-
thor der Donawerischen Erinnerung fol. 169. & 173. No-
bilium, non ut Status: sed ut Consiliariorum fieri mentionem.
Quod verò Nobiles, ad Imperialium Statuum dietas vocari
desierunt, hoc in eorum favorem receptum esse videtur; ne
Camera Imperialis sumptus pro rata ferre, aliaque Statuum
onera subire teneantur. Et hoc ideo insigne Nobilium privi-
legium, nequaquam ullà ex parte, in eorum odium retorqueri
debet. arg. cap. quod in favorem. d. Reg. J. in 6. Quà de
re Henr. Brunning. disp. d. variis Universit. speciebus. th. 18.
ad fin. ita scribit: Crediderim, Nobilitatem & Civitates quas-
dam, non in vitas Citatoris libellis prateriri se passas, quod hoc
pacto mitigationem & exemptionem onerum, der gewissen
Anschläge impetrarent, & tolerabiliores fierent contribu-
tiones ille, quæ ad peculiare Caesaris expeditiones conferun-
tur. Unde evenit, ut Nobiles in Sueviâ præsertim, jam à mul-
tis annis, cæteris majoribus Statibus liberiores se, majoribusq;

privilegiis dotatos jaſtitârint, quâ de re Naucerus Cancellarius primus Academiae noſtræ, generatione 43. fol. m. 231. ita ſcribit: Nobilitas gradus habet, ſunt enim Principes, ſunt Comites, atque Barones, ſunt & inferioris gradus Nobiles. Principes non ſolùm dignitate & generis claritate, ſed & potentiâ antecedunt reliquos, terras habent & dominia latiffima: Comites & Barones cateriq; Nobiles per totam Sueviam diſperſi ſunt, regionem veluti flores campos, undiq; exornantes. Et quod mirum videtur, cùm Principes, Comites & Barones, quoties Imperii neceſſitas exigit, obſequia Ceſaritanâ quàm ſubjecti præſtant: inferioris tamen gradus Nobiles exemptos ſed dicunt, & niſi ad ſtipendium nemini ſerviunt, nec ſuos ſubjectos ſervire ſinunt. Et tamen Romanum Imperatorem, ut ſuum naturalem Principem omnes recognoscunt. Hi quoque profanari ſuam dignitatem arbitrantur, ſi mercaturas aut artes exerceant aliquas, ſi ex civibus aut plebe uxorem recipiant, ſi in Urbibus habitent: conſortia urbanorum perſi, arces & caſtra in montibus, Sylvis & rure collocant, curias Principum percupidè frequentant, caterùm de patrimonio & redditibus ſuis viſcitant. Haec enî Naucerus; cujus verbis concludere libuit hanc diſſertationem: inquirendi non decidendi animo, quæ à me propoſita fuit.

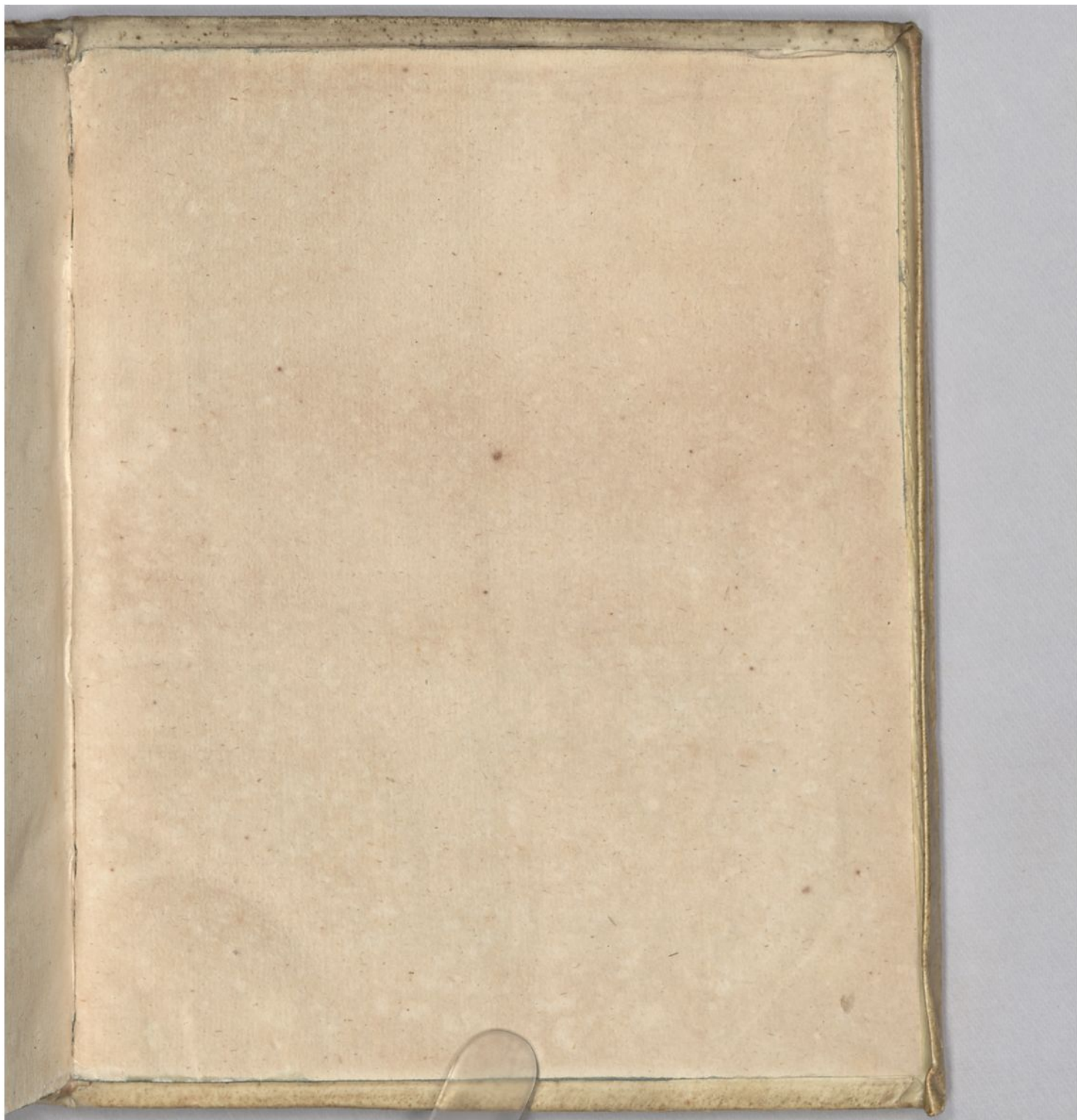
E I N I S.

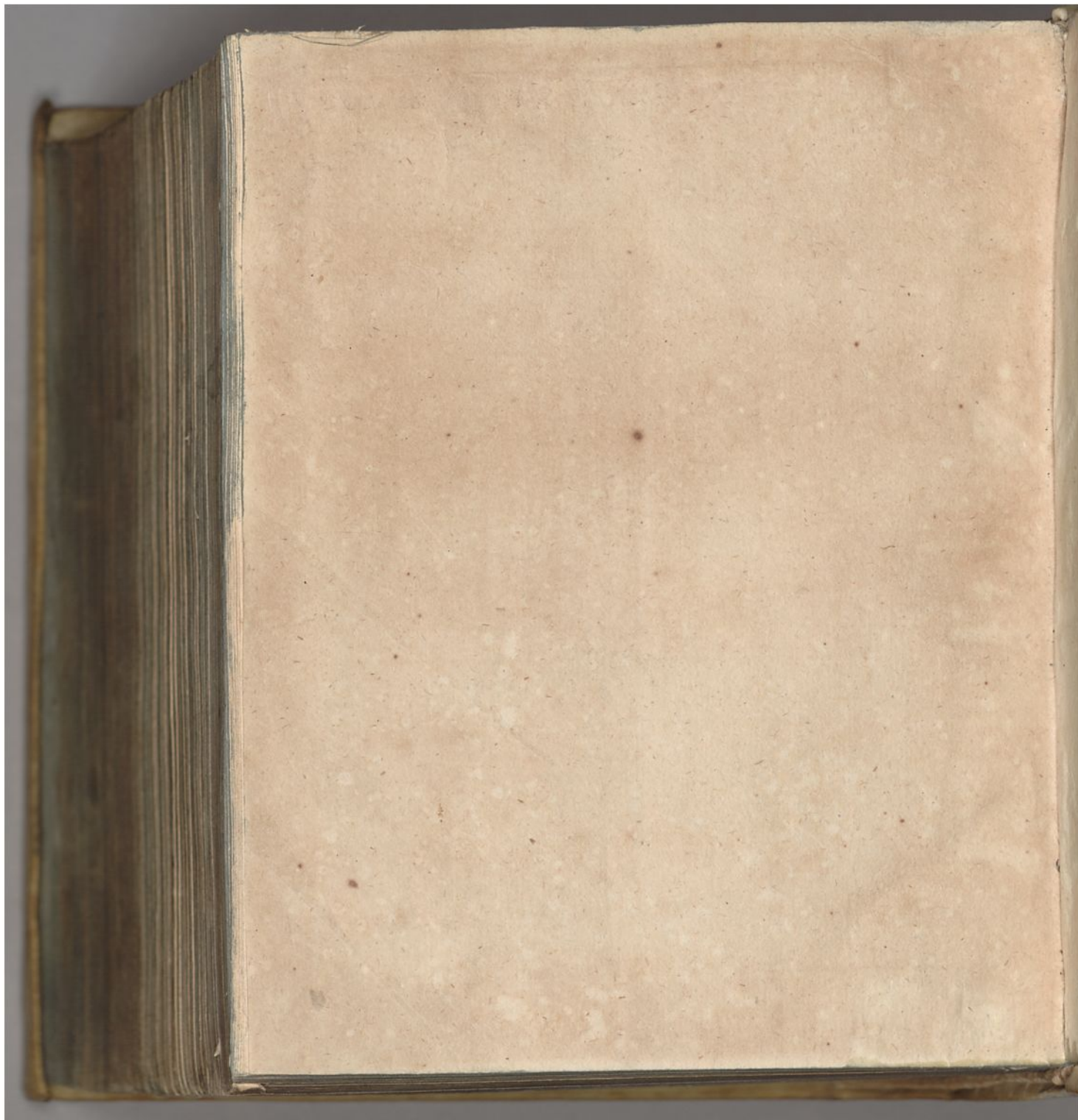

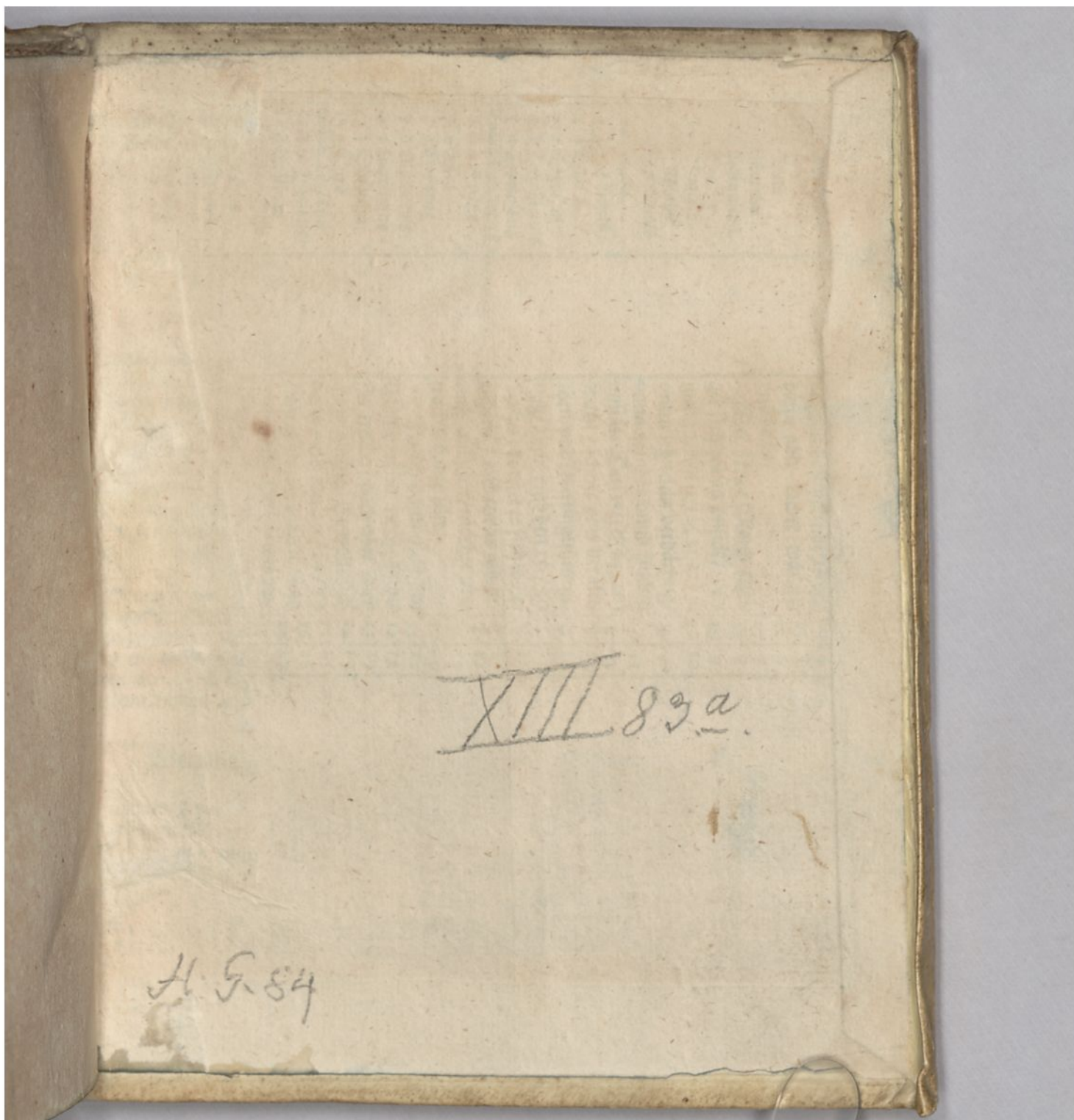

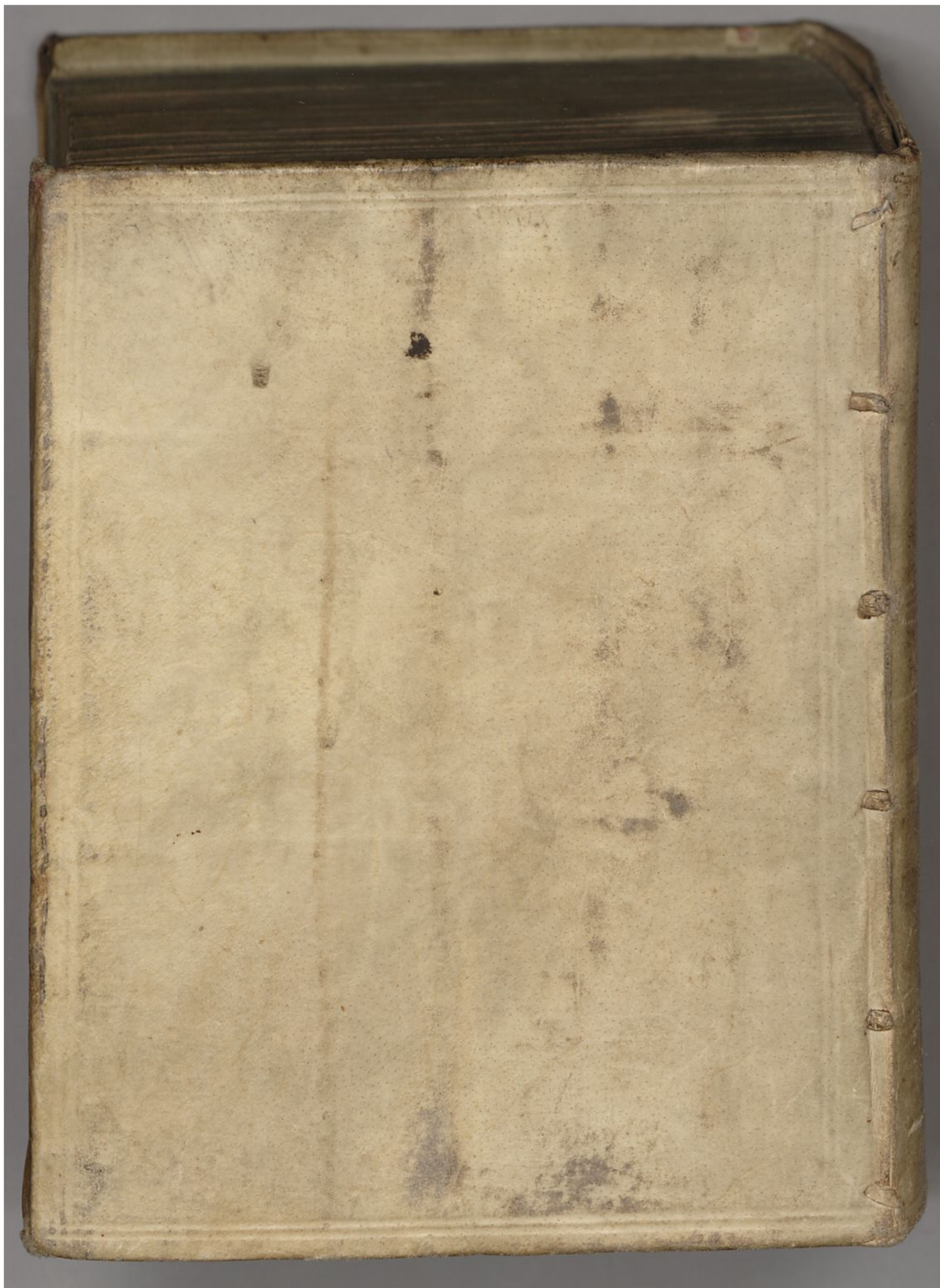

DE SOLDI

De effione ne...
De monarch. Aristoc. & dem.
De statibz. inuicem.
De libertate.

De crementis...
De natiuitate...
De caritate.

De poe. & amicitia neq.
De amicis & paeonibz.
De amicis inuicem & iustitia.

De caritate inuicem & iustitia.
De caritate inuicem & iustitia.
De caritate inuicem & iustitia.

13

Leibn.
Marg
0,1